

15.05.2018); *Першае «класіка» без Капскага і разборкі на дне табліцы. Цікавосткі наступнага тура чэмпіяната Беларусі* (“Наша Ніва”, 27.09.2018); *Пакуль больш сталыя наведвальнікі «Ночы» (а дакладней, вечара) знаёмліся з інфармацыйнымі цікавосткамі пра герояў мерапрыемства і атрымлівалі карысныя парады ад лектара (бо мала хто ведае, што рабіць, калі зваркі паселяцца побач з хатай ці заляцяць у дом), дзеці прымалі ўдзел у майстар-класах: малявалі рознакаляровых кажанчыкаў, рабілі яркія флікеры, вучыліся майстраваць закладкі-«кніжаны»* (“Звязда”, 10.09.2018); *Навуковыя даследаванні апошніх гадоў даказалі, што транс-ізамеры тлустых кіслот з’яўляюцца прычынай развіцця многіх захворванняў, самыя небяспечныя з якіх – ішэмічная хвароба, атэрасклероз, цукроўка другога тыпу, атлусценне і г. д.* (“Наша Ніва”, 12.03.2018); *Пасля публікацый у СМІ вазочнік у Гомелі, якому патрэбен пад’ёмнік, сабраў неабходную колькасць подпісаў* (“Наша Ніва”, 02.05.2018); *Насібельны і няnudны макіяж вачэй гатовы, засталася толькі дадаць трошкі румян, памаду або бальзам для вуснаў – а пасля пары спроб часу адымаць гэта будзе зусім няшмат, і вы зможаце вар’іраваць яркасць і шырыню стрэлкі ў залежнасці ад нагоды і настрою* (“Наша Ніва”, 28.02.2019).

З прыведзеных прыкладаў, па нашым меркаванні, могуць быць кадэфікаваныя наступныя словы: *экзоты* ‘экзатычныя жывёлы або расліны’, *цікавінкі / цікавосткі* ‘цікавыя звесткі, навіны’ *цукроўка* ‘хранічнае эндакрыннае захворванне, якое абумоўлена дэфіцытам інсуліну або недастатковай яго актыўнасцю; цукровы дыябет’, *вазочнік* ‘чалавек з абмежаванымі магчымасцямі апорна-рухальнага апарату, які перасоўваецца на крэсле-калясцы’.

Цікавым з’яўляецца слова *вышымайка*, якое ўтворана кантамінацыяй лексем *вышыванка* і *майка*. Назву *вышымайка* прыдумалі супрацоўнікі “Радыё Свабода” ў сацыяльнай сетцы “Facebook”. Вядучыя моўных шоу ў Мінску прызналі слова *вышымайка* словам 2014 года. Таму гэтае слова можна з поўным правам лічыць уласнабеларускім моўным неалагізмам, які ўвабраў у сябе часцінку этнакультурнай спецыфікі нашай нацыі.

Заклучэнне. Такім чынам, аказіяналізмы вельмі важныя для сродкаў масавай інфармацыі, паколькі робяць матэрыял больш экспрэсіўным, цікавым, прыцягальным. Акрамя таго, журналіст такім чынам узбагачае лексічную скарбонку беларускай мовы. Безумоўна, трэба прызнаць, што большасць аказіяналізмаў функцыянальна адназдэнныя, але некаторыя з іх могуць увайсці ў слоўнікавы склад мовы.

1. Басава, Г.І. Аўтарскі неалагізм / Г.І. Басава, М.Р. Прыгодзіч // Роднае слова. – 1995. – № 8. – С. 61–64; № 10. – С. 68–73; № 12. – С. 62–65.
2. Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам. / Д.В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д.В. Дзятко. – Мінск: Выш. школа, 2017. – 588 с.

СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА МЕТАФОР В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ

Коврыга В.М.,

студентка 4 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Бочкова Г.Ш.

Метафора является одной из самых употребительных единиц каждого языка. Данный феномен занимает важное место в художественных произведениях, а потому привлекает внимание огромного количества лингвистов, начиная с античных времён. Авторские метафоры представляют собой непростую задачу для переводчика. От правильности перевода метафор зависит, насколько удачно будет передано авторское видение образа и его замысел. Романы английской писательницы Айрис Мердок (Iris Murdoch, 1919 – 1999) характеризуются особой символикой, многочисленными индивидуально-авторскими образами и формами мышления, интерес к которым со стороны лингвистов и литературоведов не прекращается. Именно метафора играет особую роль в создании тонких, многогранных, полных многозначности образов и высокой художественной ценности романа А.Мердок «Черный принц» (The Black Prince, 1973).

Цель работы – выявление преобладающих способов перевода метафор с английского языка на русский в романе А. Мердок «Черный принц».

Материал и методы. Материалом исследования послужили 65 метафорических выражений из романа А. Мердок «Черный принц», отобранных методом случайной выборки. Ме-

тоды исследования: описательный, метод сопоставительного анализа перевода с оригиналом и метод компонентного анализа.

Результаты и их обсуждение. Рассмотрим особенности перевода метафор в романе А.Мердок «Черный принц» (перевод с английского И.Бернштейн и А.Поливановой), опираясь на наиболее часто используемые способы перевода, предложенные Т.А. Казаковой [1]:

Полный перевод метафор позволяет сохранить неизменным заложенный автором образ, а также эмоциональную и оценочную составляющую данного образа:

Only art explains, and that cannot itself be explained [2, с.15];

‘Только искусство объясняет, само же оно не может быть объяснено’ [3, с.10].

A simple hard obligation to do this remained with me, a palpable thorn in the flesh of my versatile egoism [2, с.70];

‘Эта элементарная, настоятельная обязанность всегда оставалась при мне, подобно острому шипу в теле моего увертливго эгоизма’ [3, с.106].

I am just a blank page [22, с.192];

‘Я просто чистая страница’ [12, с.306].

Rachel, he was shaking like a leaf... [2, с.27];

‘Рейчел, он дрожал как лист...’ [3, с.31].

Jealousy is a cancer, it can kill that... [2, с.131];

‘Ревность – это рак, она иногда убивает...’ [3, с.209].

And I found you, my friend, the crown of my quest [2, с.202];

‘И я нашел вас, мой друг, венец моих странствий’ [3, с.325].

В выше приведенных исследуемых единицах при переводе на русский язык удалось сохранить авторские метафоры практически неизменными. Несоответствие двух языков (лексическое, стилистическое, семантическое) в данных примерах не является препятствием. С использованием данного метода переведено 26 отобранных единиц.

Добавление/опущение является часто используемым способом переводческой трансформации. При переводе метафор зачастую требуется внесение дополнительных слов (либо их опущение) с целью сохранить метафоричность авторских выражений. Поскольку полный перевод метафор возможен не всегда, в некоторых случаях опущение одного или нескольких слов помогает сохранить метафоричность:

Then the frail whitenesses would race about, caught in the car’s motion... [2, с.34];

‘Хрупкая белизна лепестков взметывалась, увлекаемая автомобилем...’ [3, с.44] (добавление лексического компонента «лепестки»).

What does he fear? is usually the key to the artist’s mind [2, с.48];

‘Чего он боится? — вот главный ключ к душе артиста’ [3, с.69] (добавление лексического компонента «главный»).

I tasted injustice and the special horror of seeing its perpetrators flourish [2, с.62];

‘Я вкусил всю горечь несправедливости и был потрясен свидетелем благоденствия моих обидчиков’ [3, с.92] (добавление лексического компонента «горечь»).

The feathered songsters were still pouring forth their nonsense [2, с.33];

‘Безмозглые пернатые песнопевцы по-прежнему разливались в своем лирическом азарте’ [3, с.42] (добавление лексических компонентов «безмозглые»).

A dotting of fruit trees and ferny bushes amid longish red-tufted grass obscured the nearby houses... [2, с.65];

‘Купы фруктовых деревьев и каких-то перистых кустов среди высокой, красноватой травы заслоняли соседние дома...’ [3, с.97] (опущение лексического компонента “tufted” – с хохолком, ворсистый).

The high boot enveloped her leg and the zip fastener moved smoothly upward [2, с.89];

‘Высокое лиловое голенище обхватило ногу, взбежала кверху застежка-молния’ [3, с.137] (опущение лексического компонента “smoothly” – плавно, гладко).

Способ опущения/добавления не может гарантировать полное сходство метафор в английском и русском варианте романа, однако не лишает художественный текст образности и выразительности. Таким образом, перевод является адекватным. Путем добавления и опущения переведено 15 отобранных единиц.

Заклучение. В романе А.Мердок «Черный принц» особая роль среди всех тропов отводится метафоре. С её помощью писательница блестяще изображает многочисленные образы, полные символичности и колорита. Авторские метафоры представляют собой серьёзную переводческую проблему. Анализ отобранных единиц показал, что при переводе метафор чаще всего был использован способ полного перевода (40% отобранных единиц), а также способ добавления и опущения (23,08% отобранных единиц). Реже всего встречается трансформация метафор путём традиционного соответствия (4,6% отобранных единиц) и способ структурного преобразования (6,1% отобранных единиц). Можно утверждать, что переводчик романа предпочитает придерживаться оригинального варианта, тем самым передавая максимально точный смысл авторской идеи и образов, выражая самобытность исходного текста. От правильности и точности перевода метафор зависит то, как будет передан замысел писателя, воздействующая на читателя эстетическая сила и художественная окраска образов, заложенная в художественном произведении.

1. Казакова Т.А. Практические основы перевода. / Т.А. Казакова. – СПб.: Союз, 2010. –320 с.
2. Murdoch I. The black Prince / I. Murdoch // London: Penguin Classics, 2003. – 212 p.
3. Мердок А. Черный принц: Роман. / А.Мердок. – Н.Новгород: РИЦ «Нижегородские новости», ЗАО «Нижегородские новости плюс», Волго-Вятское кн. изд-во, 1996. – 347 с.

ТВОРЧАСЦЬ ЯНА ЧАЧОТА Ў КАНТЭКСЦЕ ЛІТАРАТУРНЫХ ТРАДЫЦЫЙ

Кохан Т.С.,

*аспірант НАН Беларусі, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Саверчанка І.В., доктар філал. навук, прафесар*

Міжкультурныя сувязі па-ранейшаму застаюцца адным з прыярэтных напрамкаў гуманітарных навук. Таму сёння актуальны аналіз літаратурных сувязей і ўплываў, якія сфарміравалі творчасць Я. Чачота, а праз яго аказалі ўздзеянне на станаўленне беларускай нацыянальнай літаратурнай традыцыі. А. Мальдзіс адзначаў: «калі беларуская літаратура перажывала перыяд застою, то суседнія літаратуры, у першую чаргу руская і польская, пайшлі далёка ўперад. Каб стаць зноў упоравень з імі, стварыць сапраўдную літаратуру, мала было апоры на адны ўласныя, да таго ж слабыя традыцыі, недастаткова было адных народна-фальклорных крыніц. Патрэбы былі яшчэ багаты мастацкі вопыт і прафесіянальнае майстэрства. Даць жа іх ва ўмовах тагачаснай Беларусі мог зварот да больш развітых суседніх літаратур [1, с. 5].

Мэта даследавання – раскрыць спецыфіку літаратурных традыцый як базавых і структураўтваральных кампанентаў творчасці Я. Чачота.

Матэрыял і метады. Матэрыял – беларускамоўныя і польскамоўныя творы Я. Чачота. У даследаванні быў выкарыстаны параўнальна-гістарычны метад.

Вынікі і іх абмеркаванне. Я. Чачот быў выхаваны на еўрапейскіх літаратурных узорах, адаптаваў у сваёй творчасці лепшыя традыцыі суседніх краін, даў імпульс для развіцця новай беларускай літаратуры. Можна вылучыць наступныя літаратурныя традыцыі, якія паўплывалі на станаўленне паэта:

Антычная літаратурная традыцыя найбольш прадуктыўна выкарыстоўвалася Я. Чачотам у віленскі перыяд творчасці. Паэт плённа распрацоўваў антычныя сюжэты (напрыклад, у вершы «Сафо» даў сваю інтэрэтацыю трагічнай гісторыі кахання старажытнагрэчаскай паэтэсы Сафо да прыгажуня Фаона), яго раннія творы насычаны антрапонімамі (Сафо, Анакрэонт), міфонімамі (Арфей, Апалон, Мельпамена, Талія, Дафніс і інш.). Найбольшая колькасць антычных вобразаў сустракаецца ў творы «Апалон на калядаванні», які быў напісаны ў форме каляднай народнай містэрыі. Поруч з філаматамі ў творы дзейнічалі пераапануты ў ксяндза Апалон, Меркурый, які часова стаў арганістам, і музы, што выконвалі ролю калядоўшчыкаў. Міфалагічныя вобразы дапамагаюць найбольш поўна раскрыць жыццёвы ідэал паэта і выявіць пафас тагачаснай эпохі.

Паступова знешнее, дэкаратыўнае выкарыстанне антычных элементаў змяняецца іх сімвалічнай трактоўкай. Так, у паэме «Тыртэй» Я. Чачот звяртаецца да міфа пра аднайменнага ге-